

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

✉: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 67/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

47/2008. (VII. 16.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) a budapesti lakos **Panaszos**¹ 2008. április 21-én előterjesztett **panasza alapján** a 2006. július 16-án megtartott zárt ülésén – dr. Juhász Imre elnökhelyettes, testületi tag, valamint dr. Kádár András Kristóf távollétében – **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint, állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos 2008. április 12. napján panasszal élt a vele szemben alkalmazott rendőri intézkedések miatt, amit közvetlenül Budapest VII. kerületi Rendőrkapitányságon nyújtott be. Ezt követően 2008. április 17-én nyújtott be újabb panaszt a Budapesti Rendőr-főkapitánysághoz – a vele szemben alkalmazott előállítás ténye és annak módja, illetve az ellene jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni engedetlenség elkövetése miatt indult szabálysértési eljárás miatt – amelyben kérte, hogy panaszát a Testület vizsgálja ki. A Testület a panaszt 2008. május 22. napján érkezett.

¹ A Panaszos személyes adatait az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése alapján töröltük.

A sérelmezett rendőri intézkedésekre 2008. április 11-én került sor, így a benyújtási határidőt az Rtv. 93.§-ának (1) bekezdése alapján – miszerint a Testülethez a panaszt az intézkedéstől, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelemről később szerzett tudomást, ettől az időponttól számított nyolc napon belül lehet előterjeszteni – megtartottnak kellett tekinteni, és az ügyet érdemben vizsgálni kellett.

I.

A panaszos beadványában előadta, hogy két barátjával 2008. április 11-én 20 óra 45 perc körüli időpontban Budapesten, a Duna utcában, az Erzsébet-híd felől haladtak a Ferenciek tere felé, ahol a 7-es számú busz megállójában kívántak buszra szállni az Astoria irányába. A téren kisebb rendőri csapatot vettek észre, minthogy azonban a panaszos és társai a buszmegállóba igyekeztek, egyenesen mentek tovább. A panaszos állítása szerint a téren csend volt, és semmilyen rendőri felszólítás nem hangzott el. A buszmegálló megközelítése közben rendőrök érkeztek futva, akik elől a panaszos barátai félre tudtak húzódni, míg a panaszos a rendőrsorfal másik oldalán rekedt. A panaszos kérte a rendőröket, hogy engedjék tovább őt a barátaihoz, mert buszra szeretnének szállni. Az egyik rendőr közölte, hogy a Veres Pálné utca felől, kerülővel tud a megállóba eljutni. A panaszos elindult volna a megjelölt irányba, ám egy-két rendőr folyamatosan fogva tartotta a karját, majd pedig körbevették, illetve – feltehetően a parancsnokuk utasítására – mindhármukat előállították. Az egyik rendőr a panaszos karját hátracsavarta, illetve minősíthetetlen hangnemben beszélt hozzá. A panaszos az intézkedés során elmondta, hogy nem fog ellenállást tanúsítani.

Ezt követően a panaszost két társával együtt igazoltatás nélkül rabszállító autóba ültették be, ám az intézkedő rendőrök még ekkor sem azonosították magukat és nem közölték az intézkedés célját. A panaszost a rabszállító autóban megbilincseltek, ami sérülést okozott neki.

A panaszost és társait a Budapest VII. kerületi Rendőrkapitányságra szállították. Itt egy orvos megállapította, hogy a panaszosnak hámsérülése keletkezett a bilincs alkalmazásától, ám jegyzőkönyvet arról nem adtak át neki. A panaszos kérte továbbá, hogy hozzátartozóját értesítsék. Ez azonban nem történt meg, így a Nemzeti Jogvédő Alapítvány helyszínen jelenlevő munkatársai sem tudtak a panaszos ottlétéről, segítséget nem kaphatott tőlük.

A panaszos beadványában sérelmezte továbbá az előállítás módját is, nevezetesen, hogy a cellában nagyon fűledt volt a levegő, a szellőztetési lehetőséget kérésre nem biztosítottak számára, noha nyolc-tíz férfit tartottak

egyszerre ott. A panaszos számára továbbá nem biztosítottak a fogvatartás ideje alatt étkezési lehetőséget.

A panaszos a Testülethez benyújtott panaszában utalt a korábbi panaszára is, amit ezért szintén vizsgálni kellett. Abban az szerepelt, hogy nem ért egyet előállításával, minthogy bejelentett tüntetésen volt jelen, így a rendőrség korlátozta gyülekezési jogát. Sérelmezte továbbá, hogy az ellene tett rendőrségi feljelentésből sem kaphatott egy példányt, illetve, hogy hozzátartozóját kérése ellenére sem értesítették előállításáról.

II.

A Testület a tényállás megállapításához a panaszhoz csatolt rendőrségi iratokon túlmenően áttekintette az állampolgári jogok országgyűlési biztosának az OBH 2452/2008. sz. ügyben, 2008. május 19-én készült jelentését (a továbbiakban: ombudsmani jelentés) és a 2008. április 11-ei eseményekkel kapcsolatosan 2008. április 14. és május 26. napján nyilvánosságra hozott közleményét, illetőleg a budapesti rendőrfőkapitány által 2008. május 6-án kelt, az állampolgári jogok országgyűlési biztosának a 2008. április 11-ei eseményekkel kapcsolatos megkeresésére adott válaszát.

Ezen felül a Testület felhívására az Országos Rendőr-főkapitányság és a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) a 2008. április 11-ei tömegoszlítás és előállítások tárgyában rendelkezésre álló, a panasz szempontjából releváns dokumentációt (a rendezvények bejelentésének másolatait, a bejelentések elbírálásáról szóló határozatok másolatát, a tömegoszlításról, igazoltatásokról és előállításokról készült rendőrségi felvételek és jelentések másolatait) rendelkezésre bocsátotta. Azok alapján az alábbiakat lehetett megállapítani.

Magánszemélyek 2008. április 8., illetve 9. napján bejelentették a BRFK Központi Panaszirodáján, hogy 2008. április 11-én a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (a továbbiakban: Gytv.) hatálya alá tartozó rendezvényt kívánnak tartani a Budapest Jászai Mari térről a Hollán Ernő utcába vonulással, illetve a Hollán Ernő utcában. A bejelentések a Gytv. 6.§-ában foglalt három napos határidőn belül érkeztek be, ennek ellenére a rendőrség azokat tudomásul vette. Az ott tartott demonstrációt követően, április 11-én a délutáni és az esti órákban magánszemélyek a BRFK Központi Panaszirodáján a főváros több pontjára rendezvényt jelentettek be: 17 óra 5 perckor a Kossuth térre 18 órai kezdettel, 18 óra 25 perckor a Szabadság térre 19 órai kezdettel. Az ezt követően a Roosevelttérre 20 órára, illetve a Clark Ádám térre 21 órára tervezett tüntetés

bejelentése – a rendőrségi nyilatkozat szerint – csak 20 óra 10 perckor érkezett meg motoros futár útján.

A jelen panasz szempontjából jelentős rendezvényt annak főszervezője telefax útján jelentette be a BRFK-hoz 18 óra 33 perckor. Az Erzsébet híd közepére 19 és 22 óra közötti időtartamra szervezett tüntetés célja tiltakozás volt a kormány politikája és a BRFK gyülekezéssel kapcsolatos jogértelmezése ellen. A főszervező kb. száz résztvevőre számított, akik előtt beszédet akart mondani. Önmagában békés jelenléttel kívántak tiltakozni, és a forgalmat is akadályozni akarták a demonstrációval.

A BRFK a Kossuth térre, a Szabadság térre, a Roosevelttérre, az Erzsébet hídra és a Clark Ádám térre szervezett rendezvényeket azok megkezdéséig hivatalosan nem vette tudomásul. A rendezvények szervezőit a rendezvény megtiltásáról és a bejelentéseknek az elkészttség miatti elutasításáról a BRFK csak utóbb, az előállításuk folyamán tájékoztatta. Az Erzsébet hídra szervezett rendezvény bejelentésének elutasításáról szóló végzést a főszervező 23 óra 18 perckor vette át. A különbség a rendezvények megítélése kapcsán abban mutatkozott, hogy míg a Kossuth téren és a Szabadság téren – az elutasító végzés ellenére – a rendőrség biztosította a rendezvény megtartását, addig az Erzsébet hídra (és a Clark Ádám térre) szervezett rendezvény esetében nem ez történt, hanem tömegoszlátásra került sor. (A Roosevelttéren oszlatásra pusztán azért nem került sor, mert a tömeg ott – az alább írtak szerint – nagyon rövid ideig tartózkodott.)

A tömeg 19 óra 45 perckor (rendőri jelentés szerint 19 óra 53 perc körüli időpontban) érkezett meg a Roosevelttérre. Ezt a tüntetést a biztosítási törzs parancsnoka, a beosztotti állomány és a törzs közötti rádióforgalmazásról készült napló tanúsága szerint 19 óra 55 perckor fel kívánta oszlatni, illetve kiadta az utasítást a Lánchíd lezárására és az oszlatásra való felkészülésre. A tömegoszlátásra ezen a helyen nem került sor, mert amikor a rendezvények egyik főszervezője a Lánchíd tervezett lezárásáról értesült, a tüntetést kézi hangosbeszélővel feloszlatta és tájékoztatta a tömeget, hogy az általa bejelentett következő tüntetés 21 órától a Clark Ádám téren, egy másik magánszemély által bejelentett tüntetés pedig az Erzsébet hídon lesz ugyanazon időpontban. A BRFK biztosítási törzs parancsnokának jelentése szerint 20 óra 2 perckor az Erzsébet hídra bejelentett rendezvény főszervezője 50-60 fővel megindult az Apáczai utca felé, ezért 20 óra 11 perckor közlekedési zárást rendeltek el – többek között – az Erzsébet hídon, s csak 21 óra 14 perctől indították meg ismét a forgalmat.

Az Erzsébet híd pesti hídfőjénél gyülekező, be nem jelentett demonstrációt folytató, kb. 30-40 fős csoportot a rendőrség a Ferenciek tere irányába kezdte kiszorítani. A tömeg ellenszegülés nélkül haladt a rendőri erők előtt, majd a Ferenciek terén megállt, ezért a rendőrség a demonstráció abbahagyására és a

terület elhagyására szólította fel a jelenlevőket – létszámuk miatt kihangosítás nélkül – először 20 óra 40 perckor, másodjára 20 óra 50 perckor, távozási útirányként a Váci utcát megjelölve. Ez alapján a tömegből kb. tíz fő eltávozott, míg a rendőri felszólításnak nem engedelmeskedőkkel szemben utasítást adtak rendőri intézkedések foganatosítására, ami alapján több személyt – köztük a panaszost is – előállították.

Az előállítás végrehajtásáról és a kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló rendőri jelentés szerint a panaszos az ismételt felszólítás ellenére is a helyszínen maradt, és e magatartásával passzív ellenszegülést valósított meg. Az igazoltatását foganatosító rendőr közölte vele, hogy az egyes szabálysértésekről szóló 218/1999. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Szabs. r.) 40/A.§-a szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésének továbbfolytatása miatt előállítják a Budapest VII. kerületi Rendőrkapitányságra, illetve, hogy meg fogja bilincselni, ezért ne álljon ellen. Mivel a panaszos továbbra sem tett eleget a rendőri felszólításnak, az Rtv. 47.§-a, illetve 48.§-ának d) pontja alapján – az ellenszegülés megtörésére – testi kényszert alkalmaztak vele szemben: kezeit hátra helyzetbe hajlították és megbilincseltek, majd az előállító rendőrgépkocsihoz vezették.

Az ügyeletes mentőtiszt vizsgálata szerint a panaszosnak nyolc napon belül gyógyuló sérülései keletkeztek, kezelésükre további ellátás nem volt szükséges. A parancsnoki vélemény szerint az igazoltatás, az előállítás, a testi kényszer és a bilincs alkalmazása jogszerű, illetve utóbbiak jogszerűek és szakszerűek, a rendőri intézkedések arányosak voltak.

A panaszos az előállítás idejéről szóló igazolást átvette, mely szerint az előállítása 2008. április 11-én 20 óra 50 perctől 2008. április 12-én 4 óra 25 percig tartott. (Megjegyzendő, hogy két, ellentérő tartalmú igazolás került kiállításra, és a másik szerint 3 óra 21 percig tartózkodott a panaszos a rendőrségen.) Az előállítás időtartama nem haladta meg a nyolc órát.

A panaszos ellen az általa elkövetett szabálysértés tárgyában 2008. április 12-én a Budapest VII. kerületi Rendőrkapitányság mint szabálysértési hatóság lefolytatta az eljárást. A panaszos a meghallgatása alkalmával elmondta, hogy tudomása szerint – mivel annak szervezője bejelentette – bejelentett demonstráción vett részt, de gyülekezési jogában a rendőrség akadályozta. A rendőrség felszólításának, hogy a hidat hagyják el, eleget tett. A panaszos és barátai nem volt része annak a húsz fős tömegnek, amelyik a Ferenciek tere felé haladt, ők a buszmegállóhoz akartak csak eljutni. A rendőrök körbevették őket és előállították. A rabszállító rendőrautóban megbilincseltek, miközben az egyik rendőr minősíthetetlen hangnemben beszélt a panaszossal. A panaszos nem ismerte el a szabálysértés elkövetését, mivel semmilyen megelőző felszólítást nem hallott. Megjegyzi továbbá, hogy az előállító őr a fogdán azt mondta a

kollegájának, hogy rendzavarásért és jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség elkövetése miatt vitték be.

A szabálysértési hatóság határozatával vétkesnek találta a panaszost a Szabs. r. 40/A.§-a szerinti jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség szabálysértésében („aki a rendvédelmi szerv hivatásos állományú tagja jogszerű intézkedésének nem engedelmeskedik, ...”), és negyvenezer forint pénzbírsággal sújtotta. A határozat meghozatalakor a szabálysértési hatóság figyelembe vette az elkövetett cselekmény tárgyi súlyát, körülményeit és a panaszos vallomását.

III.

A panaszban sérelmezett rendőri intézkedésekkel kapcsolatban a Testület megállapította, hogy azok érintették a panaszos személyes szabadsághoz fűződő jogát és az emberi méltósághoz való jogát. Egyúttal a Testület vizsgálat tárgyává tette, hogy a 2008. április 11-ei demonstráció-sorozat alkalmával általában érvényesült-e a gyülekezéshez való jog, illetve a jogállamiság és a jogbiztonság alkotmányos követelménye.

1. A békés gyülekezés joga

A Testület megállapította, hogy a Hollán Ernő utcába, illetve az azt követő Kossuth térre, Szabadság térre, Roosevelttérre, Clark Ádám térre és az Erzsébet térre szervezett rendezvény egyaránt a Gytv. hatálya alá tartozó rendezvénynek minősül. A BRFK valamennyi esetben a rendezvény bejelentése iránti kérelmet a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 30.§-ának d) pontja alapján – elkészttség okán – érdemi vizsgálat nélkül elutasította, mivel a Gytv. 6.§-a szerint a közterületen tartandó rendezvény szervezését a rendőrségnek legalább három nappal a rendezvény tervezett időpontja előtt be kell jelenteni.

A békés célú gyülekezéshez való jog gyakorlása az események idején hatályban levő rendelkezések szerint bejelentéshez volt kötve, amely bejelentési kötelezettség ugyanakkor elsődlegesen a gyülekezők biztonságát szolgálja. A Gytv. 14.§-ának (1) bekezdése 2008. április 11. napján még előírta, hogy amennyiben a bejelentéshez kötött rendezvényt bejelentés nélkül tartják meg, a rendőrség a rendezvényt feloszlatja. A törvényi szóhasználat arra utal, hogy a rendőrség nem mérlegelhetette azt, hogy a rendezvényt annak be nem jelentett jellege miatt feloszlatja-e vagy sem: az kötelező előírásként szerepelt. A Gytv. szerint tehát önmagában a tömegoszlatás ténye jogsértés megállapítását nem alapozza meg.

A Testület ugyanakkor foglalkozott a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény és az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv gyülekezési jogra vonatkozó rendelkezése összeegyeztethetősége kérdésével is. Az Egyezmény – amit az 1993. évi XXXI. törvény hirdetett ki Magyarországon – 11. Cikkének 1. pontja deklarálja a gyülekezéshez való jogot („Mindenkinek joga van a békés célú gyülekezés szabadságához és a másokkal való egyesülés szabadságához, beleértve érdekei védelmében a szakszervezetek alapítását és az azokhoz való csatlakozásnak a jogát.”). Az Egyezmény egyes rendelkezéseit az Emberi Jogok Európai Bíróságának eseti döntései töltik meg tartalommal, és bár az Egyezmény 46. Cikkének 1. pontja alapján a tagállamok csak az olyan ügyekben tekintik magukra kötelezőnek a Strasbourg-i Bíróság ítéleteit, amelyekben félként szerepelnek, egyértelmű, hogy amennyiben a Strasbourg-i Bíróság esetjoga szerint az idézett 11. Cikk alapján a gyülekezési jog aránytalan és ezért az Egyezménybe ütköző korlátozásának minősül egy, a bejelentési határidőn túl speciális körülmények által indokoltan megszervezett tüntetés, abban az esetben értelemszerűen a tagállami hatóságoknak a kérdéses rendelkezést ezzel a tartalommal kell figyelembe venniük.

Ennek következtében a 2008. április 11-ei események időpontjában két egymásnak ellentmondó, de egyaránt törvényi szintű jogszabály volt hatályban: a Gytv. 14. §-ának az Alkotmánybíróság 78/2008. (V.29.) számú határozatával azóta megsemmisített része és az Egyezmény – Emberjogi Bíróság döntéseinek fényében értelmezendő – 11. Cikke. Ez utóbbival kapcsolatban kiemelendő, hogy az nem bármilyen bejelentés nélküli vagy nem időben bejelentett tüntetésre vonatkozik, hanem csupán azokra az esetekre, amikor valamilyen esemény azonnali választ indokol, mivel a határidő betartása értelmetlenné vagy jelentősen kisebb hatásúvá tenné a tüntetést.

Az említett két törvényhely összeütközése folytán a rendőrség abban a helyzetben volt, hogy akár feloszlát egy békés tüntetést, akár nem, létezett olyan jogszabályi rendelkezés, ami intézkedésének jogszerűségét megalapozta. A Testület e ponton hangsúlyozza azt, hogy a jogbiztonság érdekében a jogalkotó feladata a jogszabályok közötti ellentmondások feloldása; s a jogalkalmazó szervtől nem várható el, hogy a túl rövid határidővel bejelentett tüntetések esetén a jogszabályi ütközést feloldja – az alkotmányjogi teszt alkalmazásával. [Az ún. szükségességi - arányossági teszt szerint: az államnak meg kell jelölnie az alapjog korlátozásának legitim célját, az eszköznek a legitim cél eléréséhez alkalmasnak kell lennie, a korlátozásnak szükségesnek és egyben arányosnak kell lennie. – 30/1992. (V.25.) AB határozat]

A Testület szükségesnek tartja megjegyezni azt is, hogy 2008. május 29. napján az Alkotmánybíróság a Gytv. 14.§-ának (1) bekezdésében foglalt „bejelentés

nélkül, a 7.§ a) és b) pontjában foglaltaktól eltérően vagy” szövegrészt alkotmányellenesnek minősítette, és a határozat meghozatalának napjával megsemmisítette [75/2008. (V. 29.) AB határozat 3. pont].

Az 1989. évi III. törvény és az Egyezményt kihirdető 1993. évi XXXI. törvény említett rendelkezései között fennálló összeütközés alapján a be nem jelentett tüntetés felosztatásának ténye nem alapozza meg a jogsértést, ugyanakkor a Testület megállapíthatónak találta az alkotmányos alapjog sérelmét – a jogbiztonság követelményére tekintettel az alábbiak alapján. A fentebb kifejtettek szerint a rendőrség jogalkalmazói gyakorlata az elkésve bejelentett rendezvények engedélyezése (megítélése) tekintetében nem bizonyult kellően következetesnek. Így kerülhetett sor arra, hogy a Kossuth térre és a Szabadság térre késve bejelentett demonstrációk megtartását lehetővé tette, míg az Erzsébet hídra hasonló körülmények között szervezett rendezvényt feloszlathatónak minősítette.

A tömeg az Erzsébet hídon még ellenszegülés nélkül haladt a rendőri erők előtt, azonban a Ferenciek terén megállt, és azok közül ottmaradt egy kisebb csoport, akik a rendőrség felszólításának továbbra sem engedelmeskedtek. Ettől a ponttól kezdve a tömegoszlatás jogszerűsége tekintetében az alábbiakat állapította meg a Testület.

A tömegoszlatás előfeltételei fennálltak a Ferenciek terén. Az Rtv. 59.§-ának (1) bekezdése előírja, hogy tömegoszlatás alkalmazható, ha a jogellenesen összegyűlt, illetőleg jogellenes magatartást tanúsító tömeg a szétoszlásra irányuló rendőri felszólításnak nem tett eleget. A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Rszsz.) 74.§-ának (1) bekezdése szerint pedig, ha a jogszabály a tömeg felosztatását a rendőrség számára kötelezővé teszi (Gytv. 14.§), vagy tömeg jogellenes magatartást tanúsít, a csapaterő kirendelésére jogosult rendőri vezető intézkedik a tömegoszlatásra. Jelen ügyben mindkét kritérium – a rendőrségnek a Gytv.-n alapuló oszlatási kötelezettsége és a tömeg jogellenes magatartása – ami passzív ellenállásban nyilvánult meg – fennforgott.

A Ferenciek terén történő tömegoszlatás során a megelőző, felszólítással kapcsolatos kötelezettségeinek a rendőrség csak részben tett eleget. Az Rszsz. 74.§-ának (3) bekezdése előírja, hogy a felosztatásra irányuló rendőri felszólítást hangosító eszköz alkalmazásával kell megtenni. Ezzel egyezően, a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet (a továbbiakban: BM rendelet) 15.§-ának (3) bekezdése szerint a rendőrség a rendezvény felosztatásakor jól hallható módon – hangosbeszélőn – köteles a résztvevőket figyelmeztetni, hogy amennyiben nem hagynak fel a törvénysértő magatartásukkal, illetőleg a helyszínről önként nem távoznak el, a rendőrség – akár kényszerítő eszköz igénybe vételével is – szétosztatja a rendezvényt. A jelen ügyben a rendőri jelentés szerint a felszólítások szóban, ám

kihangosítás nélkül hangzottak el, ami kétségesse teszi, hogy azok a téren jelenlevő valamennyi személy számára valóban jól hallhatóak voltak. Megjegyzendő, hogy az ombudsman is beszámolt arról a jelentésében, hogy 2008. április 11. napján az egyes rendezvényeken az oszlatás előtti felszólítások több esetben nem voltak érthetőek, és felhívta a figyelmet arra, hogy a jövőben az oszlatást megelőző felszólítás mindig legyen a résztvevők döntő többsége számára érthető és értelmezhető.

A rendőrség továbbá nem tett eleget az Rszsz. 74.§-a (3) bekezdése azon előírásának, amely szerint a felosztatásra irányuló rendőri felszólítást legalább kétszer meg kell ismételni. Ez azt jelenti, hogy összesen legalább három alkalommal kell elhangzania a felszólításnak. A jelen ügyben összesen kétszer történt a felosztatás előtt rendőri felszólítás: először 20 óra 40 perckor, másodjára pedig 20 óra 50 perckor.

A rendőrség a tömegoszlatással kapcsolatos egyéb jogszabályi kötelezettségének eleget tett. A BM rendelet 15.§-a (3) bekezdésének, illetve az Rszsz. 74.§-a (3) bekezdésének megfelelően közölték azt, hogy milyen irányban kell a résztvevőknek a rendezvény helyszínét elhagyniuk (Váci utca). A BM rendelet 15. §-ának (4) és (5) bekezdései alapján az arányosság elvét is szem előtt tartották: a tömeg oszlatására – a rendőri kényszerítő eszközök alkalmazására – akkor került sor, amikor a felszólítás és a további két alkalommal megismételt figyelmeztetés ellenére a tömeg nem oszlott szét. A felosztatás során, ha a tömeg magatartására figyelemmel erre lehetőség van, a rendőrség első intézkedésként igazoltatásokat fogantatosít. A tömegoszlatás tényleges megkezdésére akkor került sor, amikor a tömeg a felszólítások, illetve az igazoltatások ellenére nem oszlott szét.

2. A személyes szabadsághoz való jog és az emberi méltósághoz való jog

Míg a tömegoszlatás és annak módja megfelelt a jogszabályi előírásoknak, vizsgálnia kellett a Testületnek azt is, hogy az előállítás és fogvatartás törvényes volt-e.

A rendőri jelentés szerint a panaszos a figyelmeztetés ellenére nem hagyott fel a törvénysértő magatartásával, ezért került sor az igazoltatást követően az előállítására. Mivel a panaszos az újabb rendőri felszólításnak nem tett eleget, ezért a testi kényszer alkalmazása a Testület álláspontja szerint megfelelt az Rtv.-ben rögzített arányosság (Rtv. 15.§) és a kényszerítő eszközök alkalmazása követelményének (Rtv. 16.§), az azt követően a rabszállítóban történő bilincs alkalmazása azonban nem. A rendőri intézkedés ui. nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, továbbá több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az

intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. Továbbá a rendőr kényszerítő eszközt a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén és az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A panaszos ellenállása a testi kényszer alkalmazásával történő rabszállító kocsiba helyezésevel megtört, így a bilincselés szükségtelen és aránytalan eszköz volt, amelynek hátra helyzetbe történő feltevésével ráadásul hámphorzsolósos sérülést okoztak neki. Ez mindenképpen aránytalan sérelemnek tekinthető.

A rendőrség az Erzsébet hídi eseményekről semmilyen videofelvételt nem tudott a Testület rendelkezésére bocsátani. A Testületnek nem állt rendelkezésére egyéb olyan bizonyítási eszköz sem, amely tanúsítaná, hogy az intézkedést fogantató rendőr az intézkedés során eleget tett-e az azonosításra vonatkozó kötelezettségének (Rtv. 20.§), nevezetesen annak, hogy az intézkedés megkezdése előtt – illetve, ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni, az azonosítása érdekében az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni, kivéve, ha az az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét. A panaszos beadványán kívül arra vonatkozóan sem volt a Testületnek bizonyítéka, hogy az intézkedő rendőrök milyen hangnemben beszéltek a panaszossal.

A panaszos előállításának több órás – az Rtv. 33.§ (3) bekezdésében foglalt maximális nyolc óraihoz közelítő – időtartama indokolatlanul aránytalanak tekinthető.

A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrségi fogdába beléptetésekor telefonálni akart hozzátartozójának, amit megtagadtak. Megadta az értesíteni kívánt személy adatait, ám azt kérése ellenére sem értesítették. A Budapest VII. kerületi Rendőrkapitányság vezetője levelet írt a panaszosnak, mely szerint a nagy számú előállítás miatt maradt el a panaszos által megjelölt személy kiértesítése.

Az Rtv. 18.§-ának (1) bekezdése szerint a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha pedig a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Az Rtv. 18.§-ának (3) bekezdése szerint a fogvatartott jogait korlátozni csak abban az esetben lehet, ha az a szökés vagy elrejtőzés, a bizonyítási eszközök megváltoztatásának vagy megsemmisítésének megakadályozását, újabb bűncselekmény elkövetésének megelőzését, illetőleg az őrzés biztonságát, a

fogda rendjének megtartását szolgálja. A felsorolt okok közül egyik sem forgott fenn a jelen ügyben, ezért a jogsértő magatartás e tekintetben megállapítható.

A panaszos sérelmezte továbbá – más panaszoshoz hasonlóan – a fogvatartás körülményeit. A panaszost egy fülledt cellában tartották fogva, és nem biztosították a szellőzést, továbbá nem biztosítottak számára étkezést.

A rendőrségi fogdák rendjéről szóló 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 14.§-ának (1) és (4) bekezdése előírja, hogy a zárkákban fogvatartottanként legalább 10 m³ légteret, 4 m² mozgásteret, illetve természetes szellőzést kell biztosítani. Noha a BM rendelet szerinti „fogvatartott” fogalmába az előállítottak nem tartoznak bele, és nincs már hatályban a korábbi Rendőrségi Szolgálati Szabályzat [3/1995. (III. 1.) BM rendelet a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról] azon rendelkezése, miszerint az előállítottakra főszabály szerint a fogdaszolgálatra vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, a rendőrséggel szemben támasztható általános követelményekből – nevezetesen, hogy a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait [Rtv. 2.§ (1) bekezdés] – levezethető, hogy a személyes szabadságuktól megfosztott személyek elhelyezésének módja ne legyen megalázó, a méltóságot csorbító.

Az előállított / elővezetett személy jogairól, kötelezettségeiről, valamint az előállító helyiség rendjéről szóló rendőrségi tájékoztató szerint a fogvatartott jogosult arra, hogy ivóvizet kérjen az őrsegtől, ha az előállító helyiségben nincs ivókút, jogosult továbbá arra is, hogy öt órát meghaladó fogvatartása esetén élelmet kérjen. A panaszos előállítása öt órát meghaladó időtartamú volt.

A tisztálkodási és ivási (étkezési) lehetőségek nem, illetve nem megfelelő biztosítása a panaszos emberi méltóságához való jogát érintik.

A 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 1.§-ának (1) bekezdése alapvető követelményként fogalmazza meg, hogy a fogvatartás során a fogvatartottal az emberi méltóság tiszteletben tartásával kell bánni. Tilos a fogvatartottat – többek között – megalázó bánásmódban részesíteni.

Az Alkotmány 54.§-ának (2) bekezdése biztosítja az emberi méltósághoz való jogot. Eszerint „Senkit sem lehet kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó elbánásnak vagy büntetésnek alávetni, ...”. Ezzel azonos módon határozza meg az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 3. Cikke a kínzás tilalmát. Az emberi méltósághoz való jog mindenkit megillet, általános személyiségi jog, amit a hatóságoknak is tiszteletben kell tartaniuk.

V.

A rendőrség az előállításra és a fogvatartásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések megsértésével sértették a panaszos személyi szabadsághoz és az emberi méltósághoz való jogát. A Testület arra a következtetésre jutott, hogy a jogsérelem mértéke – a tárgybeli esetben, annak összes körülménye alapján – eléri azt a szintet, amely a Testület súlyos alapjogsérelmet megállapító állásfoglalását megalapozza.

A Testület a rendelkező részben foglaltak szerint, az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdése alapján az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2008. július 16.

Dr. Kaltenbach Jenő s.k.
elnök

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
előadó testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Megjegyzés:

Az országos rendőrfőkapitány a Panaszos panaszát elutasította. A 18048/2008. RP. számú határozatot és annak indokolását lásd az ORFK honlapján: <http://www.police.hu/> (Feltöltés alatt!)

(A Szerk.)